

que viu a les muntanyes'.

OROS, pl. 'un dels quatre colls de les cartes de jugar'; sg. 'una carta d'aquest coll' [Belv. 1805; Lab. 1839], pres del cast. *oros*.

Oró, V. *auró*

ORÓ, 'espècie de senalla gran i redona, sovint més alta que ampla, que serveix per a tenir-hi grans, lle-gums, figues etc.', del llatí AERO, -ŌNIS, 'espècie de cistella o senalla de vims, d'espert etc.'. □ 1.ª doc.: Cròn. de Jaume I.

El llatí AERO (que alguns escriuen ERO o HERO) s'ha conservat a més en el cast. *borón* i el logud. *erone* 'cistell'.¹ En català és mot del País Valencià, del sud del Principat (Tort., Priorat), i especialment de les Balears.² En castellà també es dóna normalment al sud del territori: Múrcia i Andalusia.³

Mot ben documentat: «e éls, de nuyt, meteren-hi *orons* plens de terra» (Jaume I, Cròn., cap. 203, Col. Pop. Barc., iv, 38); en un inventari mall. de 1345 (DAg.), en els següents escriptors valencians, ACanals (AlcM), JRoig (Spill, 14764), JRois de Corella (DAg), i JEsteve (1472) porta «*Orons* on se posen o stogen los blats: Orreum»; OPou, *ThPu*. (1575) en el capítol «Del graner» duu «Oró despart: cumera sparteaa» (p. 325); DTO. «Oró o graner de canya», el val. Sanelo «Oró. Serón para trigo etc.» (p. 173b), Escrig (1851) etc.⁴ En els temps moderns apareix en Moll, *Amoroses*: «Que l'ha feta que l'engrons / I que li don pa sa mare; / Jo no em vui casar per ara, / Perquè són buits ets *urons*» (p. 120). Notem a més la locució mall. *ésser del fons de l'uró o del cul de l'uró* 'ésser notable' (BDLC XII, 1922, 165, 187).⁵ Un diminutiu *oronet* en doc. val de 1329 (AlcM).

En el País Valencià *oró* s'ha aplicat a algunes coses que tenen la forma rodona de d'aquest objecte o la seva funció. AlcM dóna 'dipòsit cilíndric o quadrangular amb un barandat a un racó de l'algorfa per a tenir-hi blat i altres grans' com a usual a Sueca i Xàtiva, i 'munt de terra voltat de paret de pedra seca, que es posa entorn de la soca d'un arbre per defensar-la de cops' a CastellóP. JCoromines va registrar en aquesta darrera localitat *oró* 'lloc rodó on neix aigua, rodejat de pedres', i li van dir que era «aigua d'arrastre» i que fent-hi una paret es converteix en aljub; ell en va veure un en el Mas d'Espardusser (1961). Va anotar, a més, L'Oró com a nom d'una font a Vilamarxant (Pla de Q., 1962) i com a nom d'una partideta a Lluçena (Maestr.): allí li van explicar que *oró* era qualsevol cosa rodona, com una estora rodona, una font etc.

Pel que fa al desenvolupament fonètic AERONE > *oró*, notem que l'assimilació tipus *e-ó* > *o-ó* és normal en català, si bé no tant en el País Valencià; però es dóna també en mossàrab i allí com en Andalusia i Múrcia som en el territori d'aquesta llengua.

¹ El mot llatí ja es troba en Plini i en autors tardans, i se suposa derivat del gr. *αἰρεῖν* 'aixecar' (Er-

nout-M., Walde-H.); Forcellini defineix: «cestone, corba o sacco; cophinus vel aliud quodpiam vas ex vimine, sparto vel ulva, storeae aut tegetis modo confectum, ac tollendo ferendoque aliquid idoneum», és a dir, quelcom gairebé idèntic a una senalla. Així, doncs, no té raó M-L. que considera el cat. *oró* un derivat d'HORREUM 'graner' (REW, 4186). —² DAg. dóna «gran saca d'espert per a posar grans, llegums, blat etc.» a València, «gran cabàs de palma de gran cabuda» a Tort., i «espècie de saca feta de palma on se componen pitjades les figues seques per a guardar, n'hi ha des de mitja arrova fins a 400» a Ulldecona. AlcM fa constar que els *orons* baleàrics són més aviat de palla d'ordi, de joncs o de fonoll; veg. a més Pitiuso (1967), p. 30, on hom parla dels *orons* (*urons*) fets a Eiv. i Formentera. —³ GSoriano defineix: «serón grande y redondo; ruedo de esparto, con rebordes, para depositar los cereales; sitio en que se guarda el trigo en las casas de la huerta», i AVenceslada «espuerta de esparto de forma tubular y de grandes dimensiones, para guardar grano y para trasladar al molino la aceituna recolectada». —⁴ Segons DAg. *oró* s'ha via usat a València com a mesura d'arròs en el segle XVIII. —⁵ AlcM dóna a més de Mall. *oronar* 'posar un animal dins un oró per curar-lo'.

Orobancàcies, orobanque, V. *erb* Orogènia, *orogènic, orografia, orogràfic, orohidrografia*, V. *orondella, oronejar, oronell*, V. *oreneta* Oronell, V. *aranell* (NAS) Oronella, V. *oreneta* Oroner, com a forma variant d'*oró* (AURÓ) es dóna, segons AlcM, a Ulldecona (Priorat).

Oronja, 'bolet de l'espècie *Amanita caesarea*, de capell bastant obert i de color vermell ataronjat, pedicel groc, anell groc, laminetes himenials grogues, i carn blanca i un poc aromàtica, molt comestible', *oronja falsa* (*Am. muscaria*), usuals segons AlcM a Mallorca. Notem que *Am. caes.* és el famós bolet conegut amb el nom de *reig*, en francès *orange* (1775), pres del roergat *ouronjo* (Bloch-W.); Mistral duu *iranjat, arange* com a llem.; segons Font i Quer a Aveyron es diu *auranjat* o *iranjat*, és a dir 'ataronjat', i existeixen denominacions occitanes com *daurat, daurell, daurada, auriol, oriol*, noms tots ells explicables pel color ataronjat del bolet en qüestió (*Plant. Med.*, Barcelona 1962, p. 32a). A Mall. deu ser, doncs, un occitanisme com en francès.

Oronyola, V. *oreneta* *Oropenda*, que Lacav. (1696) duu com a un altre nom d'*oriol* no està documentat en altres fonts; cf. cast. *oropéndola* (compost d'*oro* i *péndola* < PENNULA o potser ja d'un ll. vg. *AURIPENNULA, DECH IV, 303b31ss.).

Oropesa, oroval, V. *orval* *Orpiment*, V. *or* *Orqueda*, nom antic d'un peix que apareix en un doc. de 1375, V. *orca*